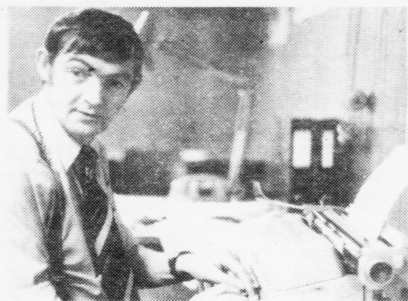

Vilhelm Johannesen, blaðstjóri

Bert ein flokkur virkar eftir heimastýrisslógini

Sjón-
ar-
mið

Tað var við bit og slit, at tað í 1948 eydnaðist okkara farnu stríðsfeløgum í javnaðarflokkinum, at draga sambandsflokkinn við til at fremja heima-stýrisskipanina. Aðrir flokkar, eitt nú fólka-flokkurin, og seinni eisini tjóðveldisflokkurin, hava verið hart imóti heimastýrisslógini. Teir hava øll hesi árin tosað og skrivað niðursetandi og vanvirðisliga um hesa lóg.

Sambandsflokkurin vildi varðveita okkara stóðu sum danskt amt og fólkaflokkurin vildi leypa út í loysingina. Millum hesar báðar flokkar stóð javnaðarflokkurin sum tann fremsti og heitast talsmaðurin fyri heima-stýrisskipanini. Hevði sambandsflokkurin vunnið tá, so vóru vit ikki komnir longur í dag, enn vit vóru í 1948, ella við øðrum orðum høvdu vit verið á sama stigi, bæði vinnuliga, figgjarliga, sosialt og mentunarlígt, sum vit vóru áðrenn heimastýrisskipanin kom. Hevði tað hinvegin verið fólkaflokkurin, sum vann tá, ella hevði tjóðveldisflokkurin vunnið seinni og loysingin verið veruleiki, so er hetta ein tanki, sum ongín av okkum torir at hugsa.

Vit kunnu verða samdum, at framburðurin hevur verið rættiliga stórur á øllum økjum samfelagsins hesi gott og væl 30 árin vit hava virkað undir heima-stýrisskipanini. Allir flokkar hava nú roynt seg á stjórnarpallinum undir hesi skipan, og skulu vit trúgva teirra egnu orðum, so hava teir fingið óføra nógv og eisini sera væl burtur úr.

Tað, sum eyðkennir flokkarnar báðu megin javnaðarflokkinn í spurninginum um víðurskipti okkara við Danmark, er, at teir vilja fylgja heima-stýrisslógini í summum forðum, men ikki í øðrum forðum. Tjóðveldismenn

og fólkafloksmenn vilja fegnir fylgja heima-stýrisslógini, tá hon loyvir okkum at flyta umsiting av felagsmálum heim til Føroya, ella tá hon loyvir okkum at gera felagsmál til føroysk sermál. Men tá talan er um fólkatings-sessirnar, sum eisini eru ein partur av heimastýrisslógini, so kenna vit øll orð teirra um, at fólkatings-sessirnar ongan týðning hava, at teir eiga at verða avtiknir, at vit onki hava við hetta danska val at gera o.s.fr. Sambandsmenn vilja hinvegin fegnir fylgja heimastýrisslógini, tá tað ræður um at hava umboð á fólkatíngi, men teir vilja ikki fylgja heima-stýrisslógini, tá talan er um at flyta umsiting av felagsmálum heim til Føroya og á føroyskar hendur ella tá talan er um at gera eitt málseki, sum er felags, til føroyskt sermál.

Eftir stendur so ein flokkur, sum hevur sýnt, at hann vil virka eftir heimastýrisslógini í øllum forðum, og tað er javnaðarflokkurin. Javnaðarflokkurin víðurkennir týðningin av fólkatings-sessunum og hevur nýtt hesar sessir til mikið gagn fyri føroyingar og føroyska samfelagið. Javnaðarflokkurin hevur sýnt, at hann vil virka eftir heimastýrisslógini, tá tað t.d. tænar Føroyum og føroyingum at flyta umsiting av felagsmálum heim til Føroya og á føroyskar hendur ella tá tað er skilagott og gagnligt fyri føroyingar og føroyska samfelagið, at eitt felagsmál verður gjørt til føroyskt sermál.

Longu í 1948 sóu P. M. Dam, sáli, Louis Zachariassen, sáli og aðrir, at tað eina ferð seinni í tíðini fór at verða bæði rætt og rimiligt, at flyta umsitingina av felagsmálum heim til Føroyar, og sumuleiðis at tað eisini seinni í tíðini fór at verða bæði rætt og rimiligt, at heimastýrið

yvirtók onkur felagsmál. Tí gjørdur teir hetta møguligt við heimastýrisslógini. Men hesum hava sambandsmenn enn ikki í 1979 fingið eyguni upp fyri. Ja, ein má siga, at eftirbátar skulu valdast. Í Danmark hava menn nú eisini funnið út av, at tað er rættari og betri, at umsitingin av skúla-verkinum, heilsuverkinum og almannamálunum fyri t.d. Fyn, liggur á Fyn og er í hondunum á Fyn-búgvum sjálvum heldur enn í Keypmannahavn.

Sambandsmenn tosa um nógvur og kostnaðarmiklar yvirtøkur. Talan er í veruleikanum bert um eina veruliga yvirtøku. Tað er yvirtøkan av postverkinum. Hesi árin postverkið hevur verið á føroyskum hondum, hevur raksturinn hvílt í sær sjálvum, og í hesum ári verður frimerkjasølan mett at geva 25-30 mill. kr. Við tað, at meginparturin av hesi sølu fer til útlendið, eru frimerkini okkara næststørsti útflutningsbólkur, og frimerkjadeildin hjá postverkinum hevur eisini skapt fleiri nýggj arbeiðspláss til fólk, sum annars høvdu ítt við at finna hóskandi arbeiði. Postgirostovan er annar stovnur undir postverkinum. Her er talan um eitt arbeiðspláss, sum er flutt úr Keypmannahavn heim til Føroyar, samstundis við at tann føroyski peningurin, ið stendur inni á postgiro, nú er í umfari í føroyska samfelagnum heldur enn til danska.

Tað er fleiri orsøkir til, at javnaðarflokkurin metir fólkatings-sessirnar at hava týðning. Ein orsøk er, at vit hava úrslit at vísa á, sum m.a. eru rokkin, tí at javnaðarflokkurin hevur átt umboð í danska fólkatínginum.

Soleiðis kann verða nevnt, at føroyska umboðanin í Norðurlanda ráðnum er eitt beinleiðis

úrslit av, at javnaðarflokkurin hevur átt umboð á fólkatíngi, og tað sama kann sigast um ilógugrunnin ella tann sonevnda 60 mill. grunnin, sum byrjaði við einum stovnsfæ uppi á 60 mill. kr., sum seinni varð hækkað til 114 mill. kr. o sum nú, við teimum seinastu tilskrivningunum, er komið uppi á 140 mill. kr. Eisini kunnu vit nevna tað, at ein føroyskur tænastráðgjafi nú i nokur ár hevur havt sæti í danska uttanríkisráðnum og tekur sær av føroyskum áhugamálum har, og sumuleiðis tað, at føroyingar kunnu seta fólk inn á dansku sendistovurnar í teimum londum, har vit hava serstøk áhugamál at røkja. Viðari kunnu vit nevna, at landskassin hevur fingið trekkingsrætt til danska tjóðbankan, at ríkið hevur jattað pening til eina sjúkradagpengaskipan, at ríkiskassin hevur jattað pening til útbygging av heils- og skúla-verkinum o.s.fr.

Ein onnur orsøk til, at javnaðarflokkurin metir fólkatings-sessirnar at hava týðning er, at fleiri málsekir samb. heima-stýrisslógini eru felags og tí verða viðgjørð bæði á lógtíngi og á fólkatíngi. Ímillum hesi mál, sum verða gordin við tí stóra helminginum úr ríkiskassanum, eru serstakliga trý stór og týðingarmikil málsekir. Tey eru almannamál, sum í figgjarárinum 1977/78 kostaðu ríkiskassanum 79,8 mill. kr., skúla-verkið, ið kostaði ríkiskassanum 55,9 mill. kr. og heilsuverkið, sum kostaði ríkiskassanum 47,8 mill. kr.

Ein triðja orsøk til, at javnaðarflokkurin metir fólkatings-sessirnar at hava týðning, er at fáa vald fólkatingsumboð vald, sum veruliga røkja fólkatingsarbeiðið, so er umboðið eitt frálíkt bindilið ímillum heima-stýrið og ríkisstjórnina. Og júst tí er tað ikki lika

mikið, hvussu fólkatingsumboðini verða vald.

Tjóðveldismenn og fólkafloksmenn, sum standa øðrumegin javnaðarflokkinn í spurninginum um víðurskipti okkara við Danmark, hava ferð eftir ferð undirstrikt, at fólkatings-sessirnar ongan týðning hava, at fólkatingsumboðini eiga at verða avtiknir og at vit onki hava við eitt danskt tíng og eitt danskt val at gera. Teirra endamálið er sostatt at gera fólkatings-sessirnar so týðningarleysar sum møguligt og tað sigur seg sjálvt, at menn og flokkar, sum hava tilíkt fyri eyga, ongantið kunnu koma heim av danatíngi við nøkrum góðum úrsliti fyri okkara fólk og land.

Sambandsflokkurin, sum stendur hinumegin javnaðarflokkinn í spurninginum um víðurskipti okkara við Danmark, tykist ikki at hava góða samvitsku, nú fólkatingsval stendur fyri framman. Dimmalættíng og sambandsmenn royna nú av øllum alvi at fáa fólkatingsvalið at snúgvá seg um alt annað enn fólkatingsmál. Teir royna at gera fólkatingsvalið til eitt val ímillum høgna og vinstra politikk her heima í Føroyum. Teir royna eisini at gera fólkatingsvalið til eina veljarakanning, har fólk fáa høvi til at siga frá, um tey eru nøgd við sitandi landsstýri og tess politikk. Teir royna at gera fólkatingsvalið til eitt val um alt annað enn júst fólkatingsarbeiði. Og hetta er av góðum grundum. Hetta kemst av, at sambandsflokkurin yvirhøvar ikki kann tosa við um fólkatingsarbeiðið, tá hann hevur virt fólkatings-sessin eins litið, sum fólkaflokkurin og tjóðveldisflokkurin plagdu at gera.

A fólkatíngi hevur Pauli Ellefsen verið limur av tingbólknum hjá

danska vinstra flokkinum. Úr Danmark frættist nú, at vinstri flokkurin, konservatívi fólka-flokkurin, Centrumsdemokratarnir og Kristiligi fólkaflokkurin miða imóti at skipa eina borgarlíga minnilustatjórn eftir valið. Men hetta letur seg einans gera við stuðli frá framburðsflokkinum hjá Mogens Glistrup. Og endamálið hjá danska framburðsflokkinum og Mogens Glistrup er at minka ríkiskassans -stuðul til føroyska samfelagið og helst at loysa Føroyar frá Danmark. Sostatt er tað nú ívasamt, um føroysk loysingar fólk ikki gera rættari í, at atkvøða uppá sambands-valevni heldur enn tjóðveldisvaleyvni.

Munurin r tann, at eitt tjóðveldisumboð einans umboðar ein lítlan føroyskan loysingarflokk, sum yvirhøvar onga ávirkan fær á fólkatíngi, meðan eitt sambands-umboð skal stuðla ein borgarligan blokk, har tann stóri danski loysingarflokkurin hjá Mogens Glistrup fær buktina og báðar endarnar. Var eg sjálvur nú loysingarmaður, so vildi eg umhugsað gjølla, um min loysingaratkvøða ikki fór nógv betur og hentari til sambandsvaleyvni heldur enn til tjóðveldisvaleyvni.

Øll tey, sum ikki vilja hava tær stóru broytingarnar í víðurskiptunum ímillum Føroyar og Danmark, eiga at siggja ein vanda í tí at atkvøða uppá tjóðveldisvaleyvni og ein uppáftur stórra vanda í at atkvøða uppá sambandsvaleyvni og harvið Mogens Glistrup.

Javnaðarflokkurin er ein heimastýrisflokkur. Flokkurin vil virka innanfyri tann karmin, sum heimastýrisslógini ásetur, og sostatt vita tit øll, hvat ein atkvøða uppá javnaðarflokkinn fer til. Gott val.

Vilhelm Johannesen